

Datové struktury

pole, seznam, záznam, hash, binární strom, zásobník, fronta

Adamus Colepaticius Trolo

30. 1. 2025

GEVO

Obsah

Datová struktura obecně	1
Co to je datová struktura	2
Operace na datové struktuře	3
Konkrétní struktury	4
Pole (Array)	5
Seznam (List)	8
Záznam (Record, Struct)	10
Hash Table	12
Binární strom (Binary Search Tree)	15
Zásobník a fronta (Stack and Queue)	17

Co to je datová struktura

Datová struktura je zkrátka řád uložení velkého množství souvisejících dat ve vnitřní paměti.

Co to je datová struktura

Datová struktura je zkrátka řád uložení velkého množství souvisejících dat ve vnitřní paměti.

Při jejím návrhu pracujeme téměř výhradně s von Neumannovým modelem počítače a uvažujeme, že vnitřní paměť je **random access**: na danou adresu je možný okamžitý přístup.

Co to je datová struktura

Datová struktura je zkrátka řád uložení velkého množství souvisejících dat ve vnitřní paměti.

Při jejím návrhu pracujeme téměř výhradně s von Neumannovým modelem počítače a uvažujeme, že vnitřní paměť je **random access**: na danou adresu je možný okamžitý přístup.

Podle řešeného problému volíme datovou strukturu tak, aby **nejčastější operace** trvaly, co nejkratčeji.

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici
- přečtení hodnoty na dané pozici

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici
- přečtení hodnoty na dané pozici
- přidání hodnoty na jeden z konců

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici
- přečtení hodnoty na dané pozici
- přidání hodnoty na jeden z konců
- odebrání hodnoty z jednoho z konců

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici
- přečtení hodnoty na dané pozici
- přidání hodnoty na jeden z konců
- odebrání hodnoty z jednoho z konců
- přidání hodnoty na libovolnou pozici

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici
- přečtení hodnoty na dané pozici
- přidání hodnoty na jeden z konců
- odebrání hodnoty z jednoho z konců
- přidání hodnoty na libovolnou pozici
- odebrání hodnoty z libovolné pozice

Operace na datové struktuře

Budeme datové struktury hodnotit z hlediska rychlosti provedení následujících operací:

- uložení (tedy i přepsání) hodnoty na danou pozici
- přečtení hodnoty na dané pozici
- přidání hodnoty na jeden z konců
- odebrání hodnoty z jednoho z konců
- přidání hodnoty na libovolnou pozici
- odebrání hodnoty z libovolné pozice
- nalezení prvku s danou hodnotou

Obsah

Datová struktura obecně	1
Co to je datová struktura	2
Operace na datové struktuře	3
Konkrétní struktury	4
Pole (Array)	5
Seznam (List)	8
Záznam (Record, Struct)	10
Hash Table	12
Binární strom (Binary Search Tree)	15
Zásobník a fronta (Stack and Queue)	17

Pole (Array)

Pole je jednoduchá datová struktura **s danou délkou**, jež ukládá hodnoty do vnitřní paměti bezprostředně za sebou. Přístup k hodnotám probíhá přes **indexy** – vlastně počet míst v paměti od začátku pole.

Pole (Array)

Pole je jednoduchá datová struktura **s danou délkou**, jež ukládá hodnoty do vnitřní paměti bezprostředně za sebou. Přístup k hodnotám probíhá přes **indexy** – vlastně počet míst v paměti od začátku pole.

		ADRESY V PAMĚTI									
		776	777	779	780	781	782	783	784	785	786
HODNOTY		8	25	43	62	42	63	41	18	42	17
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		INDEXY V POLI VELIKOSTI 10									

Pole (Array)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle indexu: **instantní**
 - Zkrátka zapíšu hodnotu do RAM na **začátek pole + index**.

Datová struktura obecně

-
-

Konkrétní struktury

-
-
-
-
-
-
-

Pole (Array)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle indexu: **instantní**
 - Zkrátka zapíšu hodnotu do RAM na **začátek pole + index**.
- odebrání hodnoty ze zadního konce: **instantní**
 - Zmenším velikost pole o 1.

Datová struktura obecně

-
-

Konkrétní struktury

-
-
-
-
-
-
-

Pole (Array)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle indexu: **instantní**
 - Zkrátka zápíšu hodnotu do RAM na **začátek pole + index**.
- odebrání hodnoty ze zadního konce: **instantní**
 - Zmenším velikost pole o 1.
- odebrání hodnoty na jiné pozici: **úměrné délce pole**
 - Po odebrání je potřeba přesunout všechny hodnoty s vyšším indexem o jeden index doleva.

Datová struktura obecně

-
-

Konkrétní struktury

-
-
-
-
-
-
-

Pole (Array)

Náročnost operací

- uložení, prepis i přečtení hodnoty podle indexu: **instantní**
 - Zkrátka zapíšu hodnotu do RAM na **začátek pole + index**.
- odebrání hodnoty ze zadního konce: **instantní**
 - Zmenším velikost pole o 1.
- odebrání hodnoty na jiné pozici: **úměrné délce pole**
 - Po odebrání je potřeba přesunout všechny hodnoty s vyšším indexem o jeden index doleva.
- přidání prvku kamkoliv: **úměrné délce pole**
 - Může se stát, že pole kolem sebe nemá v paměti místo, takže je potřeba je **překopírovat jinam**.

Datová struktura obecně

-
-

Konkrétní struktury

-
-
-
-
-
-
-

Pole (Array)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle indexu: **instantní**
 - Zkrátka zapíšu hodnotu do RAM na **začátek pole + index**.
- odebrání hodnoty ze zadního konce: **instantní**
 - Zmenším velikost pole o 1.
- odebrání hodnoty na jiné pozici: **úměrné délce pole**
 - Po odebrání je potřeba přesunout všechny hodnoty s vyšším indexem o jeden index doleva.
- přidání prvku kamkoliv: **úměrné délce pole**
 - Může se stát, že pole kolem sebe nemá v paměti místo, takže je potřeba je **překopírovat jinam**.
- nalezení konkrétní hodnoty: **úměrné délce pole**
 - Prostě musím celé pole projít hodnotu po hodnotě.

Seznam (List)

Datová struktura složená z **uzlů**. Každý uzel obsahuje dvě data:

Seznam (List)

Datová struktura složená z **uzlů**. Každý uzel obsahuje dvě data:

- **hodnotu**,

Seznam (List)

Datová struktura složená z **uzlů**. Každý uzel obsahuje dvě data:

- **hodnotu**,
- **adresu v paměti** s následujícím uzlem.

Seznam (List)

Datová struktura složená z **uzlů**. Každý uzel obsahuje dvě data:

- **hodnotu**,
- **adresu v paměti** s následujícím uzlem.

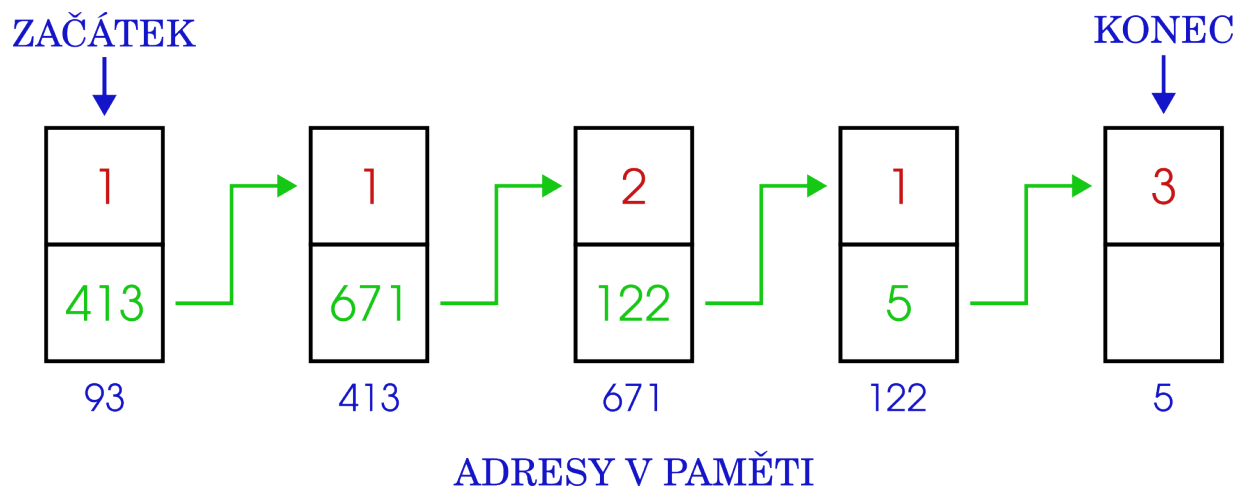
Uzly nemusejí být v paměti seřazeny za sebou.

Seznam (List)

Datová struktura složená z **uzlů**. Každý uzel obsahuje dvě data:

- **hodnotu**,
- **adresu v paměti** s následujícím uzlem.

Uzly nemusejí být v paměti seřazeny za sebou.

Seznam (List)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle pozice: **úměrné délce seznamu**
 - Musím procházet seznam od **začátku**, dokud se nedostanu na danou pozici.

Seznam (List)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle pozice: **úměrné délce seznamu**
 - Musím procházet seznam od **začátku**, dokud se nedostanu na danou pozici.
- přidání na jeden z konců / odebrání z jednoho z konců: **instantní**
 - Stačí připojit další uzel a upravit ten předchozí / následující.

Seznam (List)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle pozice: **úměrné délce seznamu**
 - Musím procházet seznam od **začátku**, dokud se nedostanu na danou pozici.
- přidání na jeden z konců / odebrání z jednoho z konců: **instantní**
 - Stačí připojit další uzel a upravit ten předchozí / následující.
- přidání / odebrání podle pozice: **úměrné délce seznamu**
 - Samotný proces přidání / odebrání je instantní, ale musím se na danou pozici nejprve dostat.

Seznam (List)

Náročnost operací

- uložení, přepis i přečtení hodnoty podle pozice: **úměrné délce seznamu**
 - Musím procházet seznam od **začátku**, dokud se nedostanu na danou pozici.
- přidání na jeden z konců / odebrání z jednoho z konců: **instantní**
 - Stačí připojit další uzel a upravit ten předchozí / následující.
- přidání / odebrání podle pozice: **úměrné délce seznamu**
 - Samotný proces přidání / odebrání je instantní, ale musím se na danou pozici nejprve dostat.
- nalezení konkrétní hodnoty: **úměrné délce seznamu**
 - Musím seznam procházet od začátku, dokud hodnotu nenajdu.

Záznam (Record, Struct)

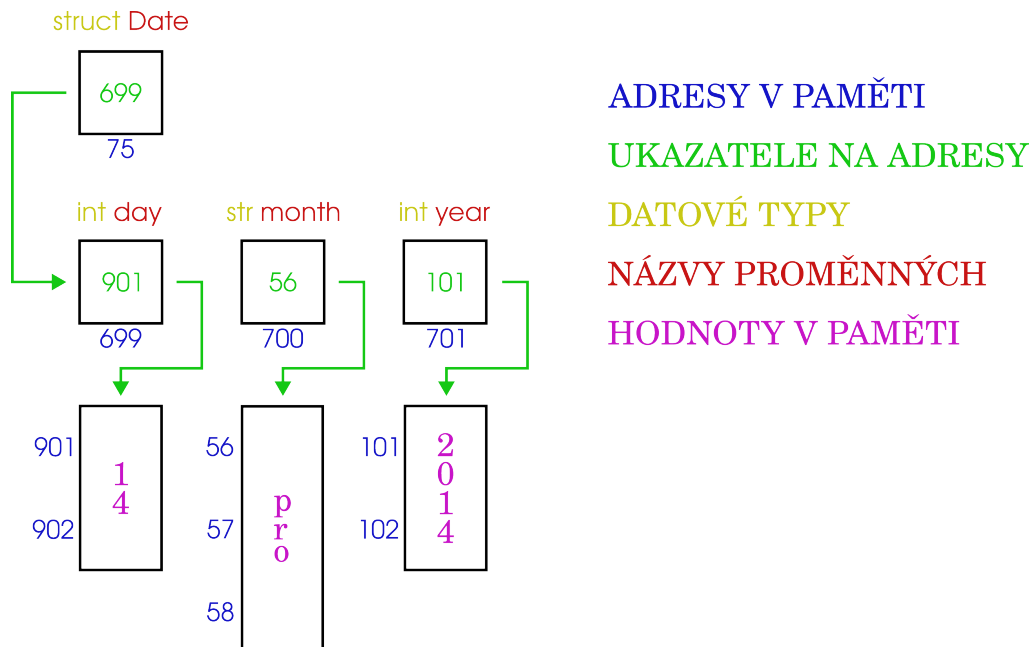
Datová struktura obsahující množství **pojmenovaných** údajů často různých datových typů.

Záznam (Record, Struct)

Datová struktura obsahující množství **pojmenovaných** údajů často různých datových typů. Jména údajů jsou vlastně **proměnné uchovávající adresu v paměti**, kde začíná příslušná část záznamu.

Záznam (Record, Struct)

Datová struktura obsahující množství **pojmenovaných** údajů často různých datových typů. Jména údajů jsou vlastně **proměnné uchovávající adresu v paměti**, kde začíná příslušná část záznamu.

Záznam (Record, Struct)

Náročnost operací

- uložení / přepis / přečtení hodnoty podle jména: **instantní**
 - Proměnná s daným jménem prostě ukazuje na adresu v RAM.

Záznam (Record, Struct)

Náročnost operací

- uložení / přepis / přečtení hodnoty podle jména: **instantní**
 - Proměnná s daným jménem prostě ukazuje na adresu v RAM.
- přidání / odebrání na koncích: **nedává smysl**
 - Záznam nemá konce lol.

Záznam (Record, Struct)

Náročnost operací

- uložení / přepis / přečtení hodnoty podle jména: **instantní**
 - Proměnná s daným jménem prostě ukazuje na adresu v RAM.
- přidání / odebrání na koncích: **nedává smysl**
 - Záznam nemá konce lol.
- přidání / odebrání podle jména: **nelze**
 - Některé struktury jako třeba dict v Pythonu přidání umožňují, ale v principu **nelze** proměnné záznamu mazat, upravovat ani přidávat.

Záznam (Record, Struct)

Náročnost operací

- uložení / přepis / přečtení hodnoty podle jména: **instantní**
 - Proměnná s daným jménem prostě ukazuje na adresu v RAM.
- přidání / odebrání na koncích: **nedává smysl**
 - Záznam nemá konce lol.
- přidání / odebrání podle jména: **nelze**
 - Některé struktury jako třeba dict v Pythonu přidání umožňují, ale v principu **nelze** proměnné záznamu mazat, upravovat ani přidávat.
- nalezení konkrétní hodnoty: **úměrné počtu proměnných v záznamu**
 - Záznam musím procházet proměnnou po proměnné a hledat hodnotu. Tato operace je ale u záznamu málokdy žádoucí.

Hash Table

Struktura stvořená pro okamžité nalezení dané hodnoty podle klíče.

Hash Table

Struktura stvořená pro okamžité nalezení dané hodnoty podle klíče.

Pomocí předem dané „**hashovací**“ **funkce** převádí **klíče** na **adresy** v paměti, kam potom ukládá **hodnoty**.

Hash Table

Struktura stvořená pro okamžité nalezení dané hodnoty podle klíče.

Pomocí předem dané „**hashovací**“ **funkce** převádí **klíče** na **adresy** v paměti, kam potom ukládá **hodnoty**.

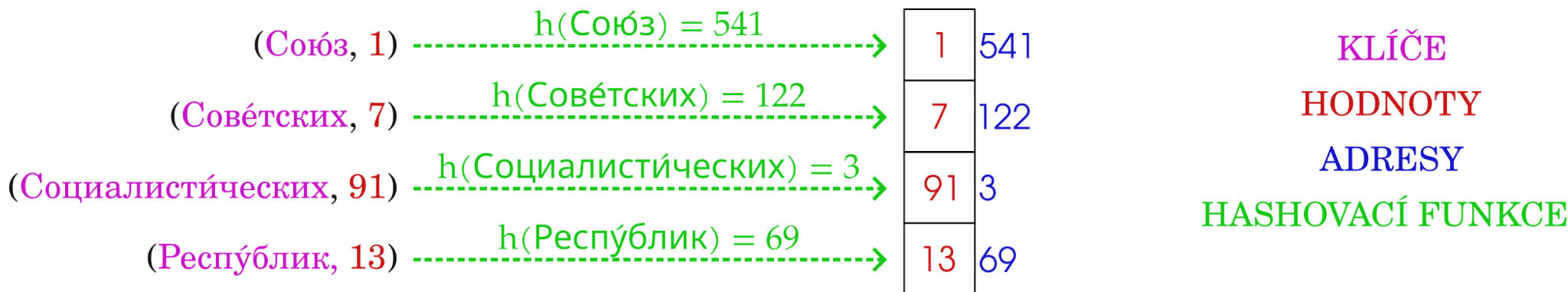
Hashovací funkce je **málokdy prostá**; vzniklé kolize se řeší různě, například řetězením hashovacích funkcí.

Hash Table

Struktura stvořená pro okamžité nalezení dané hodnoty podle klíče.

Pomocí předem dané „**hashovací**“ **funkce** převádí **klíče** na **adresy** v paměti, kam potom ukládá **hodnoty**.

Hashovací funkce je **málokdy prostá**; vzniklé kolize se řeší různě, například řetězením hashovacích funkcí.

Hash Table

Náročnost operací

- uložení / přečtení / přepis hodnoty podle klíče: **instantní**
 - Spočívá v aplikaci hashovací funkce, která obvykle trvá úměrně délce klíče.

Hash Table

Náročnost operací

- uložení / přečtení / přepis hodnoty podle klíče: **instantní**
 - Spočívá v aplikaci hashovací funkce, která obvykle trvá úměrně délce klíče.
- přidání hodnoty s klíčem: **obvykle instantní**
 - Často stačí aplikace hashovací funkce. Kolize ale mohou způsobit zpomalení.

Hash Table

Náročnost operací

- uložení / přečtení / přepis hodnoty podle klíče: **instantní**
 - Spočívá v aplikaci hashovací funkce, která obvykle trvá úměrně délce klíče.
- přidání hodnoty s klíčem: **obvykle instantní**
 - Často stačí aplikace hashovací funkce. Kolize ale mohou způsobit zpomalení.
- odebrání hodnoty podle klíče: **nedává smysl**
 - Odebrání klíče nelze učinit, protože se jedná pouze o vstup do uložené hashovací funkce. Klíče samotné nikde uloženy nejsou.

Hash Table

Náročnost operací

- nalezení klíče: **instantní**
 - Stačí ověřit, zda je něco uloženo pod hashem klíče.

Hash Table

Náročnost operací

- nalezení klíče: **instantní**
 - Stačí ověřit, zda je něco uloženo pod hashem klíče.
- nalezení hodnoty: **nemožné**
 - Základní hash table nikde neuchovává pozice v paměti všech svých hodnot. Struktury jako třeba `dict` v Pythonu tenhle problém řeší ukládáním hodnot (i klíčů) do vhodných datových struktur.

Binární strom (Binary Search Tree)

Binární strom je struktura složená z **uzlů** s nulou až dvěma **následníky**.

Binární strom (Binary Search Tree)

Binární strom je struktura složená z **uzlů** s nulou až dvěma **následníky**.

Uzly jsou obvykle umístěny tak, aby první následník měl menší hodnotu než daný uzel a druhý následník měl hodnotu větší.

Binární strom (Binary Search Tree)

Binární strom je struktura složená z **uzlů** s nulou až dvěma **následníky**.

Uzly jsou obvykle umístěny tak, aby první následník měl menší hodnotu než daný uzel a druhý následník měl hodnotu větší.

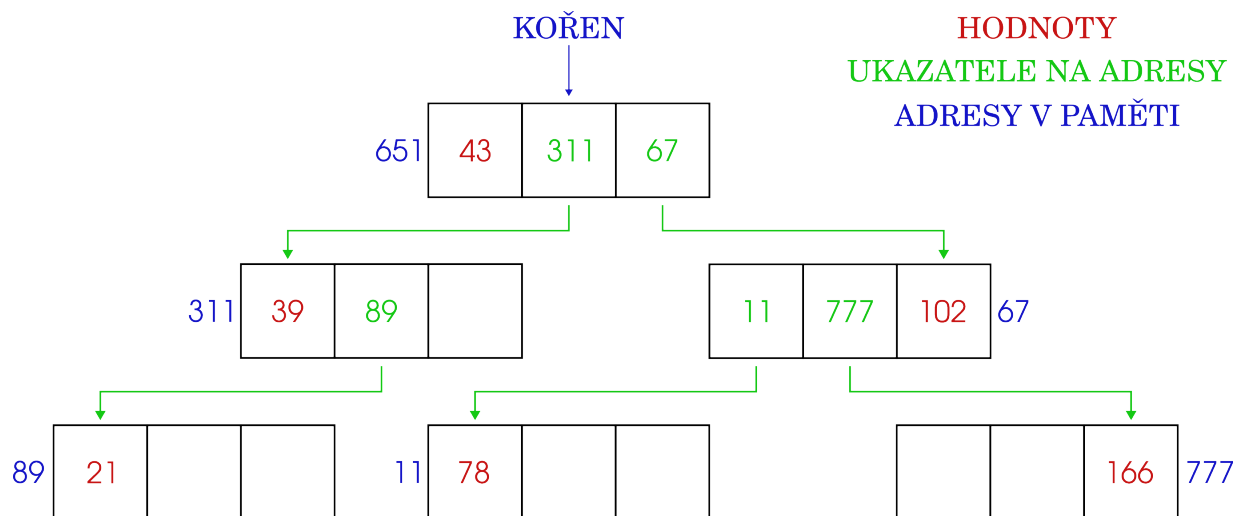
To umožňuje v binárním stromě hledat uzly s danou hodnotou v čase **úměrném výšce** (a nikoli délce) stromu.

Binární strom (Binary Search Tree)

Binární strom je struktura složená z **uzlů** s nulou až dvěma **následníky**.

Uzly jsou obvykle umístěny tak, aby první následník měl menší hodnotu než daný uzel a druhý následník měl hodnotu větší.

To umožňuje v binárním stromě hledat uzly s danou hodnotou v čase **úměrném výšce** (a nikoli délce) stromu.

Binární strom (Binary Search Tree)

Náročnost operací

- uložení hodnoty: **úměrné výšce stromu**
 - Uložení hodnoty **na přesnou pozici** nelze. Uzel s hodnotou se umístí podle její velikosti.

Binární strom (Binary Search Tree)

Náročnost operací

- uložení hodnoty: **úměrné výšce stromu**
 - Uložení hodnoty **na přesnou pozici** nelze. Uzel s hodnotou se umístí podle její velikosti.
- přepsání hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Uzel s přepsanou hodnotou se musí často ve stromě přesouvat.

Binární strom (Binary Search Tree)

Náročnost operací

- uložení hodnoty: **úměrné výšce stromu**
 - Uložení hodnoty **na přesnou pozici** nelze. Uzel s hodnotou se umístí podle její velikosti.
- přepsání hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Uzel s přepsanou hodnotou se musí často ve stromě přesouvat.
- přečtení hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Je třeba procházet strom od kořene dolu.

Binární strom (Binary Search Tree)

Náročnost operací

- uložení hodnoty: **úměrné výšce stromu**
 - Uložení hodnoty **na přesnou pozici** nelze. Uzel s hodnotou se umístí podle její velikosti.
- přepsání hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Uzel s přepsanou hodnotou se musí často ve stromě přesouvat.
- přečtení hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Je třeba procházet strom od kořene dolů.
- odebrání hodnoty podle pozice: **úměrné výšce stromu**
 - Samotné odebrání je okamžité, ale je třeba se do uzlu nejprve dostat.

Binární strom (Binary Search Tree)

Náročnost operací

- uložení hodnoty: **úměrné výšce stromu**
 - Uložení hodnoty **na přesnou pozici** nelze. Uzel s hodnotou se umístí podle její velikosti.
- přepsání hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Uzel s přepsanou hodnotou se musí často ve stromě přesouvat.
- přečtení hodnoty na dané pozici: **úměrné výšce stromu**
 - Je třeba procházet strom od kořene dolů.
- odebrání hodnoty podle pozice: **úměrné výšce stromu**
 - Samotné odebrání je okamžité, ale je třeba se do uzlu nejprve dostat.
- nalezení dané hodnoty: **úměrné výšce stromu**
 - Podle velikosti hodnoty jdu z každého uzlu buď do prvního nebo do druhého následníka.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobníkem myslíme libovolnou datovou strukturu, na jejíž konec lze přidávat a ze stejného konce lze odebírat hodnotu **instantně**.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobníkem myslíme libovolnou datovou strukturu, na jejíž konec lze přidávat a ze stejného konce lze odebírat hodnotu **instantně**.

Takové struktury se někdy přezdívá **FILO** (First In Last Out), protože první přidaná hodnota bude odebrána jako poslední.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobníkem myslíme libovolnou datovou strukturu, na jejíž konec lze přidávat a ze stejného konce lze odebírat hodnotu **instantně**.

Takové struktury se někdy přezdívá **FILO** (First In Last Out), protože první přidaná hodnota bude odebrána jako poslední.

Fronta na druhou stranu funguje jako ... fronta. Hodnoty se vkládají na jeden konec a odebírají z druhého.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobníkem myslíme libovolnou datovou strukturu, na jejíž konec lze přidávat a ze stejného konce lze odebírat hodnotu **instantně**.

Takové struktury se někdy přezdívá **FILO** (First In Last Out), protože první přidaná hodnota bude odebrána jako poslední.

Fronta na druhou stranu funguje jako ... fronta. Hodnoty se vkládají na jeden konec a odebírají z druhého.

Někdy se značí jako **FIFO** (First In First Out) struktura.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobníkem myslíme libovolnou datovou strukturu, na jejíž konec lze přidávat a ze stejného konce lze odebírat hodnotu **instantně**.

Takové struktury se někdy přezdívá **FILO** (First In Last Out), protože první přidaná hodnota bude odebrána jako poslední.

Fronta na druhou stranu funguje jako ... fronta. Hodnoty se vkládají na jeden konec a odebírají z druhého.

Někdy se značí jako **FIFO** (First In First Out) struktura.

K implementaci zásobníku se většinou používá **pole** nebo **seznam**.

Zásobník a fronta (Stack and Queue)

Zásobník a fronta nejsou struktury jako takové, ale spíš způsoby využití jiných struktur.

Zásobníkem myslíme libovolnou datovou strukturu, na jejíž konec lze přidávat a ze stejného konce lze odebírat hodnotu **instantně**.

Takové struktury se někdy přezdívá **FILO** (First In Last Out), protože první přidaná hodnota bude odebrána jako poslední.

Fronta na druhou stranu funguje jako ... fronta. Hodnoty se vkládají na jeden konec a odebírají z druhého.

Někdy se značí jako **FIFO** (First In First Out) struktura.

K implementaci zásobníku se většinou používá **pole** nebo **seznam**.

K implementaci fronty není pole vhodné (je třeba instantní manipulace s oběma konci), používá se téměř výhradně **seznam**.